

КРАМАТОРСЬКА МІСЬКА РАДА

Р І Ш Е Н Н Я

від 08.06.2011 № 6/VI-17
м. Краматорськ

Про затвердження Правил торгівлі на
ринках міста Краматорська

З метою упорядкування торгівлі на ринках міста Краматорська, створенню належних умов для торгівлі та обслуговування покупців, відповідно до п.2 наказу Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної податкової адміністрації України, Державного комітету стандартизації, метрології і сертифікації України від 26.02.2002 № 57/188/84/105 «Про затвердження правил торгівлі на ринках», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 22.03.2002 за №288/6576 (зі змінами), Податкового кодексу України, Закону України від 23.12.1997 № 771/97-ВР «Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини» (зі змінами), Закону України від 01.12.2005 № 3161-IV „Про захист прав споживачів”, постанови Кабінету Міністрів України від 29.07.2009 № 868 „Про затвердження Положення про основні вимоги до організації діяльності продовольчих, непродовольчих та змішаних ринків”, наказу Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 28.07.2004 № 281 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо базових моделей ринків з продажу продовольчих та непродовольчих товарів», наказу Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій від 17.01.2005 № 30 „Про затвердження Правил пожежної безпеки на ринках України”, керуючись ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»,

міська рада

В И Р І Ш И Л А:

1. Затвердити Правила торгівлі на ринках міста Краматорська (додаються).
2. Рекомендувати міському відділу ГУМВС України в Донецькій області (Рибальченко):
 - 2.1. спільно з адміністраціями ринків вживати заходи щодо попередження і припинення правопорушень, які пов'язані з дотриманням вимог цих Правил;
 - 2.2. встановити контроль за недопущенням несанкціонованої торгівлі навколо території ринків у невстановлених місцях.
3. Відділу з питань преси, інформації та зв'язків з громадськістю (Коцаренко) оприлюднити вищезазначені Правила в засобах масової інформації та на офіційному веб-сайті Краматорської міської ради.

4. Вважати таким, що втратило чинність, рішення міської ради від 29.11.2005 № 27/IV-52 «Об утверждении правил торговли на рынках г. Краматорска».

5. Контроль за виконанням даного рішення покласти на Румянцева О.М. - заступника міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради.

6. Дане рішення набуває чинності з моменту його оприлюднення в міській газеті «Краматорська правда».

Міський голова

Г.А.Костюков

Правила торгівлі на ринках міста Краматорська

І. Загальні положення

Правила торгівлі на ринках міста Краматорська (далі - Правила) розроблено відповідно до Правил торгівлі на ринках, затверджених наказом Міністерства економіки і з питань європейської інтеграції України, Міністерства внутрішніх справ, Державної податкової адміністрації України, Державного комітету стандартизації, метрології і сертифікації України від 26.02.2002 № 57/188/84/105 і зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 22.03.2002 за № 288/6576 (зі змінами), Закону України від 23.12.1997 № 771/97-ВР «Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини» (зі змінами), Податкового кодексу України, Закону України від 01.12.2005 № 3161-IV „Про внесення змін до Закону України „Про захист прав споживачів”, Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування населення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 15.06.2006 № 833, Положення про основні вимоги до організації діяльності продовольчих, непродовольчих та змішаних ринків, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.07.2009 № 868, Технічного регламенту щодо суттєвих вимог до засобів вимірювальної техніки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.04.2009 № 332, Методичних рекомендацій щодо базових моделей ринків з продажу продовольчих та непродовольчих товарів, затверджених наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 28.07.2004 № 281, Ветеринарно-санітарних правил для ринків, затверджених наказом Головного державного інспектора ветеринарної медицини України від 04.06.1996 № 23, Правил пожежної безпеки на ринках України, затверджених наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій від 17.01.2005 № 30, Порядку розрахунку цін на послуги та оренду торгових приміщень (площ) та їх обслуговування на ринках з продажу продовольчих та непродовольчих товарів, затвердженого наказом Міністерства економіки України та Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва від 30.06.2009 № 638/109 та інших нормативно-правових документів.

1. У цих Правилах терміни вживаються в такому значенні:

Ринок, як -

а). об'єкт сфери торгівлі та надання послуг, функціональними обов'язками якого є організація торгівлі продовольчими та непродовольчими товарами, створення належних умов та надання необхідних послуг для здійснення процесу купівлі-продажу товарів, проведення заходів по забезпеченню дотримання при цьому чинного законодавства України та захисту прав споживачів;

б). суб'єкт господарювання, створений на відведеній за рішенням місцевого органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування земельній ділянці і зареєстрований в установленому порядку, функціональними обов'язками якого є надання послуг та створення для продавців і покупців належних умов у процесі купівлі-продажу товарів за цінами, що складаються залежно від попиту і пропозицій (далі - ринок).

Універсальний (змішаний) ринок - ринок, призначений для реалізації продовольчих та непродовольчих товарів різноманітного асортименту.

Спеціалізований ринок - ринок по реалізації окремих груп товарів.

Продовольчий ринок - ринок по реалізації продовольчих та харчових продуктів промислового виробництва, а також сільгосппродукції.

Непродовольчий ринок - ринок, на якому здійснюється реалізація промислових товарів вітчизняного та імпортного виробництва.

Сільськогосподарський ринок - ринок, на якому здійснюється реалізація сільськогосподарської продукції, у тому числі виготовленої (вирощеної) в приватному господарстві, товаровиробниками, а також здійснюється торговельно-закупівельна діяльність.

Оптова торгівля - сфера підприємницької діяльності по придбанню та відповідному перетворенню товарів для наступної їх реалізації підприємствам роздрібною торгівлі, іншим суб'єктам підприємницької діяльності.

Роздрібна торгівля - сфера підприємницької діяльності з продажу товарів або послуг на підставі усного або письмового договору купівлі-продажу безпосередньо кінцевим споживачам для їх власного некомерційного використання.

Торговельні майданчики – замощені чи заасфальтовані ділянки землі, об'єкти лаштовані на територіях ринків або автономно, які зареєстровані в установленому порядку і призначені для індивідуальної торгівлі. Торговельні майданчики використовуються для продажу продукції і товарів з автомашин, візків, причепів та організації сезонних ярмарків, базарів.

Торговельні ряди – криті або відкриті прилавки (столи) або об'єкти дрібно роздрібною торговельної мережі (кіоски, палатки, ларки, павільйони), розташовані на замощених або заасфальтованих ділянках територій ринків чи на автономних територіях відведених у встановленому порядку.

Ринковий комплекс – об'єкти ринкової торгівлі цілорічного (у капітальних будівлях) і сезонного використання (на відкритих майданчиках під навісами) з приміщеннями підприємств торгово-побутового призначення – роздрібною та оптовою торгівлі, побутового обслуговування, закладів ресторанного господарства, готелів.

Торгово-сервісний комплекс – сукупність функціонально й організаційно взаємозв'язаних об'єктів торгівлі та послуг, зосереджених у єдиному архітектурному комплексі.

Роздрібна торгова мережа - сукупність стаціонарних, тимчасових і пересувних пунктів роздрібною продажу товарів, торгових автоматів, торговельних місць на ринках, а також пунктів ремонту предметів особистого користування та домашнього вжитку, не пов'язаного з виробництвом цих виробів. По ступені постійності місцезнаходження розрізняють стаціонарну та пересувну мережу, по характеру капітальності споруджень - магазини, торговельні павільйони, кіоски.

Дрібно-роздрібна торгова мережа - частина роздрібною торговою мережі, що складається з наметів, кіосків, пунктів пересувної торгівлі, автоматів, нестационарних торгових одиниць.

Магазин – це стаціонарний об'єкт роздрібною торгівлі, який займає окрему будівлю або приміщення (або займати їх частину), і має торговий зал для покупців.

Торговий павільйон – об'єкт роздрібною торгівлі, який займає окрему споруду полегшеною конструкції та має торговий зал для покупців. Павільйон, який має торговий зал для покупців, відноситься до магазину. Павільйон, який не має торговельного залу, відноситься до кіоску.

Кіоск – об'єкт дрібно-роздрібною торгівлі стаціонарного типу некапітальною будівлі, який займає окреме приміщення без торгового залу для покупців.

Палатка – об'єкт дрібно-роздрібною торгівлі збірно – розбірною конструкції, який займає відокремлене торгове місце встановленого розміру і не має торгового залу для покупців.

Контейнер - об'єкт дрібно-роздрібною торговою мережі стаціонарного типу, некапітальною забудови, який займає відокремлене приміщення для організації продажу товарів (контейнери можуть бути як з доступом в нього покупців, так і без доступу).

Пункт пересувної торгівлі – тимчасові торгові місця для здійснення роздрібною торгівлі з використанням спеціально обладнаних транспортних засобів (автомагазини, ручні візки тощо) та розносна торгівля.

Криті столи – столи з покрівлею, розташовані на відкритій території ринку. До критих столів відносяться також столи, які розташовані в будовах та мають єдину покрівлю.

Відкриті столи – столи без покрівлі, розташовані на відкритій території ринку.

Лоток – відокремлене, встановленого розміру, спеціальне обладнане торгове місце для здійснення роздрібного продажу товарів.

Торгове місце – відокремлене, спеціально обладнане необхідним інвентарем (ваги, вітрини, лотки, прилавки, столи тощо) місце для здійснення роздрібного продажу товарів з дотриманням чинних правил торговельного обслуговування населення і порядку розрахунку з покупцями.

2. Ці Правила визначають вимоги щодо функціонування створених в установленому порядку ринків усіх форм власності, організації оптового та роздрібного продажу на них сільгосппродуктів, продовольчих і непродовольчих товарів, худоби, тварин, кормів тощо, надання послуг, додержання ветеринарних, санітарних, протипожежних вимог і правил безпеки праці на ринках, прав споживачів і вимог податкового законодавства.

3. Ринок незалежно від форми власності та організаційно-правової форми керується у своїй діяльності законодавством України та цими Правилами. Ринки здійснюють господарську діяльність з надання послуг, надання в оренду торгових приміщень (площ) та устаткування за цінами (тарифами), які складаються і узгоджуються з пунктом 7 Правил.

Для здійснення своєї діяльності ринки повинні мати:

- свідоцтво про державну реєстрацію як суб'єкта господарювання;
- правостановлюючі документи щодо використання земельної ділянки;
- генеральний план забудови ринку, затверджений міською радою;
- державний акт введення в експлуатацію;
- технічний паспорт об'єкту;
- свідоцтво про включення в єдиний державний реєстр підприємств і організацій України (ЕДРПОУ) про взяття на облік державною податковою інспекцією;
- реєстрацію як платників єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- дозволи державної пожежної охорони, державної інспекції з охорони праці, санітарно-епідеміологічної служби на початок роботи;
- експлуатаційний дозвіл ветеринарної служби.

4. Торгівлю на ринках можуть здійснювати фізичні особи – громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства, суб'єкти підприємницької діяльності, а також юридичні особи незалежно від форми власності (далі – продавці).

5. Відповідно до масштабів і потужностей ринки поділяються на міні-ринки, середні та великі ринки. Показниками для такого поділу служать показники потужності ринків: площа ринку і число торговельних місць, обладнаних на ньому.

Міні-ринки - це ринки площею 0,1-0,3 га, які обслуговують окремі житлові мікрорайони на 6-30 тис.осіб.

Середні ринки - це ринкові комплекси площею 0,3-0,9 га, які обслуговують житлові райони на 30-100 тисяч осіб та об'єднують більшу кількість торговельних підприємств і об'єктів сфери послуг.

Великі ринки - це ринкові комплекси площею 0,9-3,0 га і більше міжрегіонального, регіонального та міського значення, що обслуговують один чи декілька адміністративних районів більш ніж на 100 тисяч осіб. Вони об'єднують велику кількість торгово-побутових підприємств.

Філіали ринків - несамостійні підрозділи ринків, які створюються в місцях виникнення стихійної торгівлі й підпорядковуються найближчим ринкам.

За ступенем господарської самостійності ринки поділяються на підприємства - самостійні суб'єкти господарської діяльності з правами юридичної особи і філії ринків -

територіально відокремлені зони і майданчики для ведення власної діяльності під керівництвом основних ринків.

За типом улаштування ринку і виду ринкових споруд ринки поділяються на криті, павільйонного типу, відкриті і комбіновані.

До критих належать побудовані за типовим або індивідуальним проектом будівлі ринків різної поверховості. Ринки павільйонного типу улаштовуються у спеціально обладнаних некапітальних спорудах невеликої місткості або спорудах з легких конструкцій.

Відкритий ринок - це належним чином облаштована відкрита територія або майданчик, на яких ринкова торгівля ведеться із столів-прилавоків, пунктів дрібнороздрібною торговельною мережі (кіосків, палаток), автомобілів, причепів, гужових і ручних візків, а також з рук.

Спеціалізація або товарний профіль ринку залежить від основного асортименту продукції, що реалізується. За цією ознакою всі ринки поділяються на спеціалізовані та змішані.

Спеціалізовані та вузькоспеціалізовані ринки - це продовольчі, непродовольчі, автомобільні, фуражні, тваринні, квіткові та інші ринки.

Змішані ринки поєднують різні напрями товарної спеціалізації - продовольчо-речові, продовольчо-квіткові, худобо-фуражні тощо.

За сезонністю ведення ринкової торгівлі та часу діяльності ринки поділяються на:

- постійно-діючі, що функціонують безперервно протягом року;
- сезонні, що діють у сезон виробництва продукції, яка реалізується, або відповідно до певних кліматичних умов;

- одноразові ярмарки-базари – одномоментні комерційно-торговельні заходи, що носять тематичний характер і поєднуються з виїзною торгівлею товаровиробників і представників різних торговельних систем;

- ранкові та вечірні.

За видами економічної діяльності ринки поділяються на ринки з оптової та роздрібною торгівлі. За товарною спеціалізацією – з продажу продовольчих товарів, непродовольчих товарів, транспортних засобів, худоби та кормів, тварин і птахів, квітів тощо, а також змішані.

6. Територія ринку повинна мати відокремлену та відгороджену від проїжджої частини, житлового та комунального секторів ділянку землі, зручне сполучення громадського транспорту загального користування, підземні чи наземні переходи для пішоходів, інвалідів-колясочників та інвалідів з порушеннями опорно-рухового апарату, стоянки для транспортних засобів відвідувачів і торгуючих, безпечні для руху пішоходів входи і виходи, штучне освітлення території ринку, автостоянок та під'їздів, телефонний зв'язок, радіовузол або гучномовець на ринках з кількістю торговельних місць більше 250, електро- та водопостачання, водовідведення, туалет (в тому числі одна кабіна, обладнана у відповідності з вимогами державних будівельних норм ДБН В2.2-9-99), облаштовані контейнерами майданчики для збирання відходів і сміття тощо.

Робота ринків не повинна погіршувати санітарний та екологічний стан місцевості й негативно впливати на умови проживання населення.

Вхід на ринки безплатний.

7. Адміністрація ринку узгоджує:

з місцевим органом самоврядування режим роботи ринку та письмово повідомляє про розміри тарифів на послуги ринку для подальшого керування в роботі; план території ринку, в якому визначається розмір земельної ділянки, інформація про наявність правостановлюючих документів на неї, кількість торговельних місць та займана ними площа, площа стоянок для транспортних засобів (із зазначенням кількості таких засобів, що

можуть розміститися на стоянці), найменування, призначення і площа будівель та інших споруд, розташованих на території ринку, проїзди та проходи (Постанова КМУ № 868);

з територіальними установами державної санітарно-епідеміологічної служби, ветеринарної медицини, пожежного нагляду, архітектурно-будівельної комісії, державтоінспекції - проектну документацію щодо функціонального планування території ринку, розміщення приміщень, торговельних місць і об'єктів, їх кількості і розміру, забезпечення їх торговельно-технологічним обладнанням та забезпечує утримання території ринку й організацію продажу товарів відповідно до затвердженого плану.

Улаштування та утримання території ринків повинно відповідати вимогам Санітарних правил утримання територій населених місць (СанПіН № 4690-88) та Ветеринарно-санітарних правил для ринків, затверджених наказом Головного державного інспектора ветеринарної медицини України від 04.06.96 № 23 та зареєстрованих у Мін'юсті України 19.06.96 за № 314/1339, Методичним рекомендаціям щодо базових моделей ринків з продажу продовольчих та непродовольчих товарів, затверджених наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 28.07.2004 № 281, державним будівельним нормам ДБН В.2.2-9-99; ДБН В.2.3-4-2000; ДБН В.2.3-5-2001; ДБН В.2.2-17-2006.

Послуги з обслуговування та утримання торговельних місць на території ринку надаються суб'єктом господарювання, який є юридичною особою (Постанова КМУ № 868).

Суб'єкт господарювання зобов'язаний за заявою підприємця укласти з ним договір оренди торговельного місця (Постанова КМУ № 868).

Суб'єкт господарювання при укладанні договорів оренди на торгові приміщення (площі) та/або надання послуг з обслуговування приміщень (площ) та надання в оренду торговельно-технологічного та/або холодильного устаткування на ринках повинен застосовувати Порядок розрахунку цін, затверджений наказом Міністерства економіки України, Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва від 30.06.2009 №638/109.

8. На центральному вході до ринку розміщується вивіска із зазначенням повної назви ринку і його власника, спеціалізації ринку, режиму роботи, а також графічно виконаний план території з позначенням усіх стаціонарних об'єктів ринку (обов'язково лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи), пішохідних і транспортних маршрутів, аварійних виходів.

На видному, доступному для огляду місці встановлюється оформлений стенд з розміщенням на ньому:

- копії свідоцтва про реєстрацію ринку як суб'єкта підприємницької діяльності;
- Правил торгівлі на ринках м.Краматорська;
- витягів із Закону України «Про захист прав споживачів»;
- Технічного регламенту щодо суттєвих вимог до засобів вимірювальної техніки;
- нормативно-правових актів щодо застосування реєстраторів розрахункових операцій;
- тарифів плати за послуги та правил їх надання;
- Ветеринарно-санітарних правил для ринків;
- перелік продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні відповідно до спеціалізації ринку;
- інформації про адресу і номери телефонів органів, що забезпечують державний захист прав споживачів, здійснюють державний контроль та нагляд за якістю та безпекою товарів, засобів вимірювальної техніки, до яких можна звернутися з питань сертифікації продукції та перевірки засобів вимірювальної техніки, місцезнаходження і телефон суб'єкта господарювання, який організував ринкову торгівлю, інформації про місцезнаходження Книги відгуків і пропозицій тощо.

9. У разі планового закриття ринку, окремих його приміщень або частин території (для проведення санітарних заходів, ремонту, технічного переобладнання) суб'єкт господарювання повинен не пізніше як за чотирнадцять днів повідомити про це громадян, розмістивши біля входу до ринку інформацію про порядок роботи ринку, дату та період закриття, й оповістити про це через радіовузлу ринку, засоби масової інформації.

10. Для потреб і зручностей продавців і покупців на території ринку або поруч можуть відкриватися магазини, заклади ресторанного господарства, побутового обслуговування, телефонного зв'язку, каси продажу квитків на транспорт, готелі.

11. Реалізація сільгосппродуктів, продовольчих, непродовольчих товарів, живої худоби, птиці, кормів, домашніх тварин, декоративних птахів, акваріумних риб, посадкового матеріалу плодово-ягідних культур, овочевої і квіткової розсади, живих садових квітів, насіння овочевих культур і квітів проводиться на спеціалізованих ринках чи на спеціально виділених рядах (секціях) змішаних ринків з обов'язковим дотриманням санітарно-епідеміологічних вимог.

12. На території відкритого ринку, у критих ринках та павільйонах, де реалізуються продукти рослинного і тваринного походження, повинні бути обладнані спеціалізовані зони з продажу окремих видів продукції: овочів і фруктів, м'яса і битої птиці, яєць, молочних продуктів, риби, меду, олії тощо.

Спеціалізовані зони створюються відповідно до вимог Ветеринарно-санітарних правил для ринків.

13. Розташування торговельних місць на ринку, торговельно-технологічного обладнання має бути зручним для здійснення торгівлі, відповідати вимогам санітарних, протипожежних правил та безпечних умов праці, відповідати державним будівельним нормам ДБН В.2.2-9-99, ДБН В.2.2.-17-2006, забезпечувати вільний прохід покупців та належну культуру обслуговування.

Робоче місце продавця повинно бути належним чином обладнано (криті або відкриті столи, прилавки), мати площу для викладки і зберігання запасів товарів тощо.

Торговельне місце – площа, відведена для розміщення необхідного для торгівлі інвентарю (вагів, лотків тощо) та здійснення продажу продукції з прилавків (столів), транспортних засобів, причепів, візків (у тому числі ручних), у контейнерах, кіосках, палатках тощо.

14. Місця для продажу продукції (товарів) з транспортних засобів виділяються на спеціально облаштованих та розмічених майданчиках, що не створює небезпеки для покупців (пішоходів). Продаж продовольчих і непродовольчих товарів здійснюється в окремих зонах цих майданчиків згідно із затвердженою адміністрацією ринку схемою дислокації торговельних місць на ринку. У відведених місцях торгівлі пересування транспортних засобів дозволяється лише до початку торгівлі та після її завершення.

Використовування транспортних стоянок для продажу товарів не допускається.

15. Спеціалізовані зони, ряди прилавків (столів) та майданчики обладнуються наочними позначеннями про їх призначення. Усі торговельні місця позначаються порядковими номерами.

Продавцям забороняється використовувати торговельні місця не за призначенням.

16. На торговельному місці продавця (юридичної особи) установлюється табличка із зазначенням назви, місцезнаходження і номера телефону суб'єкта підприємницької діяльності, що організував торгівлю, прізвища, імені та по батькові продавця і розміщується

копія патенту та копія ліцензії у разі здійснення господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню.

На торговельному місці продавця (фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності) установлюється табличка із зазначенням його прізвища, імені та по батькові, номера свідоцтва про державну реєстрацію як суб'єкта підприємницької діяльності та назви органу, що здійснив цю реєстрацію, прізвища, імені, по батькові його продавця, а також розміщується копія патенту за фіксованим розміром податку чи копія свідоцтва про сплату єдиного податку та копія ліцензії у разі здійснення господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню.

Продавець повинен мати при собі:

- документ про сплату послуг ринку;
- бланки товарних чеків;
- належним чином оформлену особисту медичну книжку в разі продажу продовольчих товарів (для суб'єктів підприємницької діяльності);
- копії документів, що підтверджують якість та безпеку продукції та товарів; у разі реалізації тропічних плодів - копії документів, що підтверджують їх походження та проходження фітосанітарного контролю;
- висновок лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи на ринку в разі продажу продуктів тваринного і рослинного походження.

На торговому місці продавця має бути „Журнал реєстрації перевірок” та „Книга відгуків та пропозицій” встановленого зразка.

Під час проведення органами контролю та адміністрацією ринку перевірок роботи суб'єктів підприємницької діяльності продавці повинні пред'явити зазначені документи.

17. У разі надходження на ринок продукції в кількості, яка перевищує технічні можливості ринку щодо її розміщення, диспетчер (інша відповідальна особа) ринку зобов'язаний повідомити про це адміністрацію ринку. Адміністрація ринку по змозі повинна допомогти розмістити продукцію для продажу на іншому ринку.

18. За окрему плату продавцям можуть надаватися такі послуги: бронювання торговельних місць, прокат торговельного інвентарю, обладнання, засобів вимірювальної техніки, санітарного одягу, зберігання особистих речей і продукції в камерах схову, на складах і в холодильниках, зважування на товарних вагах, розрубка м'яса (рубачами м'яса ринку), утримання торговельного місця в належному стані, інформаційні оголошення рекламного та довідкового характеру, забезпечення місцями в готелях і на автостоянках за наявності їх на ринку, консультації спеціалістів, вантажно-розвантажувальні роботи і транспортні послуги, приймання для подальшого продажу сільгосппродуктів та інших товарів у бюро торгових послуг тощо.

Ціни (тарифи) на послуги ринку, що пов'язані із забезпеченням діяльності ринкового господарства, установлюються адміністрацією ринку відповідно до чинного законодавства (наказ Міністерства економіки України від 30.06.2009 № 638/109).

Розрахунок граничних рівнів цін за надання в оренду торгових приміщень (площ), торговельно-технологічного обладнання та/або холодильного устаткування та їх обслуговування на ринках з продажу продовольчих та непродовольчих товарів проводити згідно з вимогами наказу Міністерства економіки України та Державного комітету з питань регуляторної політики та підприємництва від 30.06.2009 № 638/109 “Про затвердження Порядку розрахунку цін на послуги та оренду торгових приміщень (площ) та їх обслуговування на ринках з продажу продовольчих та непродовольчих товарів”, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03.07.2009 за № 600/16616.

19. Адміністрація ринку при наданні продавцям торговельних місць на визначений термін укладає з ними письмову угоду, в якій рекомендується зазначити термін дії угоди,

асортимент (вид) товарів, що реалізуються, розташування торговельного місця (порядковий № торгового ряду і місця), умови оренди торговельного місця та розмір орендної плати, розмір та порядок оплати за оренду майна, перелік послуг, які надає ринок, їх вартість відповідно з вимогами чинного законодавства (постанова КМУ від 29.07.2009 № 868, наказ Міністерства економіки України від 30.06.2009 № 638/109).

20. Адміністрація ринку повинна забезпечувати централізоване прання санітарного та спеціального одягу, миття та дезінфекцію торговельного інвентарю, обладнання, засобів вимірювальної техніки, що надаються продавцям.

21. Продавцям (фізичним особам, які не є суб'єктами підприємницької діяльності) забороняється використовувати власний санітарний і спеціальний одяг, торговельний інвентар та засоби вимірювальної техніки.

Продавці (суб'єкти підприємницької діяльності) можуть мати свій санітарний або інший одяг, торговельний інвентар, засоби вимірювальної техніки, включені до Державного реєстру засобів вимірювальної техніки (постанова КМУ від 08.04.2009 № 332).

Засоби вимірювальної техніки, які використовуються продавцями на ринку, повинні бути в справному стані, мати повірочне тавро та проходити періодичну повірку в установленому законодавством порядку (постанова КМУ від 08.04.2009 № 332).

Суб'єкти підприємницької діяльності, які використовують власний санітарний або спеціальний одяг, торговельний інвентар та засоби вимірювальної техніки, несуть персональну відповідальність за його відповідність санітарним та технічним нормам.

22. Справляння плати за утримання торговельного місця в належному стані й інші послуги ринку здійснюють касири та контролери ринку із застосуванням реєстраторів розрахункових операцій відповідно до вимог Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» з видачею касових чеків.

Платежі справляються після проведення ветеринарно-санітарної експертизи продукції тваринного та рослинного походження до початку торгівлі. Торгівля без документів, що підтверджують сплату послуги за утримання торговельного місця в належному стані та інших послуг ринку, забороняється. Відповідальність за сплату платежів несуть продавці на ринку та адміністрація ринку відповідно до чинного законодавства.

23. Документ про сплату за утримання торговельного місця в належному стані повинен зберігатися продавцем до закінчення торгівлі. Передача торговельного місця та документу про оплату послуги ринку третім особам забороняється.

24. За видані напрокат санітарний одяг, торговельний інвентар, обладнання вноситься заставна плата, облік цих операцій проводиться із застосуванням реєстраторів розрахункових операцій. Розмір плати встановлюється адміністрацією ринку і не повинен перевищувати вартості виданих напрокат речей у цінах на момент їх видачі.

Заставна плата повертається платнику після повернення у робочому стані взятих напрокат інвентарю, санітарного одягу та інших предметів.

У разі втрати взятих напрокат речей або їх псування продавець відшкодовує суб'єкту господарювання завданий збиток з урахуванням унесеної заставної плати.

25. Усі продавці зобов'язані надавати покупцям відомості про товари, не допускати порушення прав споживачів, бути ввічливими, охайно одягненими, відпускати товар упакованим або в тару покупця повною мірою і вагою. На робочому місці їм забороняється палити, розпивати спиртні напої. Особи в нетверезому стані не допускаються до торгівлі на ринку.

На вимогу покупців продавці зобов'язані пред'явити їм висновок лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи про відповідність продуктів, що реалізуються, ветеринарно-санітарним нормам.

Зразки товарів, що є у продажу, повинні бути виставлені на видному для покупців місці. Продавці (суб'єкти підприємницької діяльності) повинні позначити ціни на товари на ярликах цін (цінниках), клейких стрічках або іншим способом і забезпечити наявність необхідної, достовірної і повної інформації про товари на державній мові відповідно до вимог, визначених Порядком провадження торговельної діяльності та правилами торговельного обслуговування населення, що затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 15.06.2006 № 833 та Інструкцією про порядок позначення роздрібних цін на товари народного споживання в підприємствах роздрібною торгівлі та закладах ресторанного господарства, затвердженої наказом Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 04.01.1997 № 2 із змінами.

26. Розрахунки з покупцями за товари, придбані на ринку, здійснюються відповідно до встановленого законодавством порядку (Закон України „Про захист прав споживачів”).

На вимогу покупця продавець (суб'єкт підприємницької діяльності, який відповідно до законодавства звільнений від застосування реєстраторів розрахункових операцій та розрахункових книжок) повинен видати товарний чек, що засвідчує факт купівлі, у якому зазначаються: найменування суб'єкта господарювання та ринку, ряд та номер торговельного місця, найменування товару, ціна товару, дата продажу, прізвище, ініціали продавця та його підпис.

27. Якщо покупцю продано неякісний товар, він має право вимагати від продавця (суб'єкта підприємницької діяльності) задоволення своїх вимог, передбачених ст.8 Закону України «Про захист прав споживачів».

У разі продажу товару з недоліками без попереднього застереження продавцем, який не є суб'єктом підприємницької діяльності, покупець має право замінити товар на якісний, повернути його продавцю і одержати назад сплачені гроші або вимагати зниження ціни.

28. Усі працівники ринку повинні бути одягнені в одяг, що відповідає санітарним вимогам, а контролери повинні мати нагрудну табличку або спеціальну пов'язку на рукаві. Працівники, які безпосередньо продають або надають послуги з продажу продовольчих товарів (продавці, рубачі м'яса та інші), підлягають обов'язковому медичному обстеженню, результати якого заносяться в їх особисті медичні книжки встановленого зразка. Особи, які не пройшли медичне обстеження, до роботи не допускаються.

29. Ринок повинен мати зареєстрований санітарний журнал установленої форми, Книгу відгуків і пропозицій, яка має міститися у приміщенні адміністрації ринку на видному і доступному місці. Ринок може мати також Журнал реєстрації перевірок установленого зразка.

30. Адміністрація ринку повинна забезпечити:

- постійне вивезення відходів і сміття, а також після закінчення роботи ринку належне очищення (з вологим прибиранням) та дезинфекцію всіх приміщень, торгових об'єктів і торговельних місць, прибирання ринку та прилеглої до нього території, з вивозом сміття не рідше двох разів на тиждень з залученням спеціалізованих підприємств, на підставі укладених з ними договорів на санітарну уборку прилеглої території. Поточне прибирання проводиться безперервно впродовж усього дня за умови захищеності продукції (товарів) від забруднення та дотримання норм охорони праці;

- створення та ведення реєстру укладених договорів оренди та суборенди торговельних місць і присвоює кожному такому місцю порядковий номер (цифрами) (постанова КМУ від 29.07.2009 № 868).

31. Адміністрація ринку зобов'язана:

-забезпечити регулярне проведення спеціальних санітарних заходів за щомісячним графіком: знищення комах, гризунів, шкідників (дезінфекція, дезінсекція, дератизація). Інформація про санітарні дні з прибирання території, приміщень, обладнання та інвентарю вивіщується на видному місці при вході на ринок та в приміщенні адміністрації;

-створити на ринку необхідні умови для здійснення правоохоронними і контрольними органами діяльності згідно з їх повноваженнями;

-підтримувати територію ринку в належному санітарно-технічному і протипожежному стані, забезпечувати розвиток матеріально-технічної бази ринку, оснащувати його необхідним обладнанням та інвентарем, засобами вимірювальної техніки;

-дотримуватися затвердженого режиму роботи ринку;

-забезпечувати продавців на ринку торговельними місцями за профілем торгівлі, спеціальним одягом залежно від виду харчової продукції, що реалізується, засобами вимірювальної техніки відповідно до кількості торговельних місць, які надаються для фізичних осіб, що здійснюють реалізацію продовольчих товарів, і торговельним інвентарем, зберігання харчової продукції на складах, у холодильниках та інших приміщеннях ринку відповідно до санітарних норм і правил;

-забезпечувати безпечний та безперешкодний рух людей та транспортних засобів, здійснювати контроль за додержанням вимог щодо паркування транспортних засобів;

-узгоджувати свою роботу з установами державної санітарно-епідеміологічної служби, лабораторією ветеринарно-санітарної експертизи на ринку, управлінням ветеринарної медицини в місті, карантинною інспекцією та іншими органами з попередження та недопущення порушень санітарних норм і правил;

-надавати в користування лабораторіям ветеринарно-санітарної експертизи пристосовані службові приміщення;

-не допускати до продажу товарів, що заборонені;

-створювати належні умови для додержання продавцями правил торгівлі, санітарного і протипожежного стану, правильного використання засобів вимірювальної техніки, інвентарю ринку, підвищення рівня культури торгівлі та безпечних умов праці;

-не допускати до продажу необроблену продукцію тваринного походження без ветеринарно-санітарної експертизи;

-надавати продавцям і покупцям інформацію щодо вимог цих Правил, Ветеринарно-санітарних правил на ринках, правил протипожежної безпеки, рівня цін тощо (стенди, місцеві газети, радіо, листівки);

-установити на доступному місці достатню кількість контрольних вагів з відповідними інформаційними табличками та обов'язково зазначити їх місцезнаходження на графічно виконаному плані території ринку;

-здійснювати контроль за використанням продавцями торговельних місць за призначенням;

-забезпечувати дотримання продавцями вимог правил торгівлі продовольчими і непродовольчими товарами;

-не допускати здійснення на території ринку незаконних операцій з обміну валют;

-при укладанні письмової згоди про надання продавцям, які реалізують необроблені харчові продукти тваринного походження, складських приміщень або місць для зберігання продукції, вимагати у продавців письмове узгодження інспектора ветеринарної медицини на умови зберігання вищезазначені продукції, з подальшим постійним ветеринарно-санітарним контролем в даних приміщеннях;

-не допускати до торгівлі продавців в нетверезому стані;

-забезпечувати приміщення, торговельні об'єкти на території ринку, відкриту і прилеглу до нього територію необхідною кількістю урн відповідно до вимог СанПіН 42-128-4690-88;

-забезпечити безперешкодний заїзд на територію ринку і проїзд по ній покупців на інвалідних кріслах-колясках.

32. За угоду купівлі-продажу, укладену на ринку між продавцем і покупцем, адміністрація ринку відповідальності не несе.

33. Особи, винні в порушенні цих Правил, несуть відповідальність згідно із законодавством.

34. Контроль за дотриманням цих Правил здійснюється посадовцями особами органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у межах своєї компетенції.

За згодою контролюючих органів проведення перевірок роботи суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють свою діяльність на території ринку, відбувається в присутності представників адміністрації ринку.

II. Особливості торгівлі продовольчими товарами

35. Продаж продовольчих товарів на ринках здійснюється з додержанням Ветеринарно-санітарних правил для ринків, Правил продажу продовольчих товарів, Правил роботи дрібнороздрібною торговельною мережі, інших нормативно-правових актів, які регулюють торговельну діяльність та захист прав споживачів.

36. Висновок державної лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи на ринку (експертний висновок, етикетка) щодо якості та безпеки продукції у ветеринарному відношенні, касового чеку про сплату наданих послуг є підставою для зайняття продавцем місця на ринку за профілем торгівлі.

37. Адміністраціям ринків міста сприяти виділенню:

- пріоритетних торговельних місць на ринках та створенню належних умов для реалізації сільськогосподарської продукції безпосередньо її виробниками (сільськогосподарськими, селянськими (фермерськими) господарствами, особистими підсобними господарствами), в першу чергу місцевим;

На фізичних осіб - сільгоспвиробників не розповсюджуються вимоги п.16 цих правил по встановленню табличок.

Адміністраціям ринків міста виділяти на пільгових умовах для торгуючих інвалідів I і II групи або їх опікунів 2% торговельних місць від загальної їх кількості за паспортами.

38. На ринках дозволяється продавати харчові продукти, не заборонені для реалізації. Такі харчові продукти можна продавати тільки за умови:

- готові м'ясні вироби і м'ясні напівфабрикати, молоко і молочні продукти, консерви, курячі яйця тощо промислового виробництва - наявності документів, що підтверджують їх якість і безпеку (копії сертифіката відповідності чи свідоцтва про визнання, якщо продукція підлягає обов'язковій сертифікації), та копії документа виробника, що підтверджує належну її якість, а також відповідних ветеринарних документів;

- м'ясо, отримане від забою худоби у власних чи фермерських господарствах, - наявності ветеринарної довідки про передзабійний клінічний стан тварин або ветеринарного свідоцтва (довідки), виданих місцевою установою державної ветеринарної медицини, та висновку державної лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи на ринку;

- молоко і молочну продукцію, отриману від власних чи фермерських господарств, - наявності довідки про клінічний огляд тварини і епізоотичний стан місцевості, виданої установою державної ветеринарної медицини за місцем вироблення продукції, особистої медичної книжки продавця, виданої в установленому порядку, та за наявності висновку державної лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи на ринку;

- курячі яйця та птиця, отримані від власних чи фермерських господарств, - наявності свідоцтва або довідки про клінічний огляд птиці та епізоотичний стан місцевості, виданої місцевою установою державної ветеринарної медицини, та за наявності висновку державної лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи на ринку;

- мед, отриманий від власних чи фермерських господарств, при продажу в межах району проживання власника – наявності ветеринарного свідоцтва (довідки) місцевої установи ветеринарної медицини (за межами району – ветеринарно-санітарного паспорта на пасіку) та наявності висновку державної лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи на ринку;

- рибу і рибопродукти, інші гідробіоти промислового виробництва - наявності копії документа виробника, який підтверджує належну якість та копії сертифіката відповідності або свідоцтва про визнання, якщо продукція підлягає обов'язковій сертифікації, а також відповідних ветеринарних документів;

- рибу інші гідробіоти непромислового виробництва – наявності ветеринарного свідоцтва (довідки) місцевої установи ветеринарної медицини та висновку державної лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи на ринку;

- картоплю, овочі, фрукти, у тому числі тропічні, ягоди, баштанні культури, сухофрукти, горіхи, сушені гриби окремо від солінь, квашеної та маринованої плодоовочевої продукції – наявності висновку державної лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи на ринку;

- продукцію рослинного походження, яка доставлена для реалізації від власних чи фермерських тепличних господарств і має експертний висновок державної лабораторії ветеринарної медицини за місцем виходу продукції щодо якості та безпеки, - ветеринарного контролю (огляду), а за необхідності й лабораторного дослідження;

- олію (крім промислової розфасовки), дикорослі плоди, ягоди та свіжі гриби – наявності висновку державної лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи на ринку;

- солоно-квашені, мариновані овочі та фрукти – наявності висновку державної лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи на ринку та дотримання чинних ветеринарно-санітарних вимог при торгівлі;

- зернові, круп'яні продукти, борошно в чистих мішках або іншій тарі, розміщеній на підставках, стелажах або піддонах, – наявності висновку державної лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи на ринку;

- алкогольні напої тільки через заклади ресторанного господарства типу „ресторан”, „бар”, „кафе”, „закусочна”;

- тютюнові вироби через спеціалізовані підприємства у тому числі фірмові, відділи підприємств з універсальним асортиментом продовольчих та непродовольчих товарів, стаціонарні об'єкти дрібнороздрібної торгової мережі (кіоски, павільйони), заклади ресторанного господарства.

Продукція, що підлягає обов'язковій сертифікації, дозволяється до продажу за наявності в документах, згідно з якими вона надійшла, реєстраційних номерів сертифіката відповідності чи свідоцтва про визнання відповідності та/або декларації про відповідність, якщо це встановлено технічним регламентом з підтвердження відповідності на відповідну продукцію (відповідно до наказу Міністерства економіки України від 22.09.2005 №298/778/413/269).

39. На ринках забороняється продаж:

- фізичними особами, які не є суб'єктами підприємницької діяльності, хліба і хлібобулочних виробів, алкогольних напоїв тютюнових виробів;
- кондитерських і кулінарних виробів, напівфабрикатів із м'яса і риби (фарш, котлети, кров'яні та домашні ковбаси, зельць, холодець, ікра рибна тощо), а також консервованих продуктів (овочі, м'ясо, риба, ікра та інші консерви), виготовлених у домашніх умовах;
- готових продуктів тваринного походження промислового виробництва – масла вершкового, сирів, ковбас, копчення тощо без наявності документів, що засвідчують їх якість та безпеку (копії сертифіката відповідності чи свідоцтва про визнання, якщо продукція підлягає обов'язковій сертифікації, та копії документа виробника, що підтверджує належну якість товару, а також відповідних ветеринарних документів);
- риби, ікри і водних безхребетних та продуктів їх переробки без наявності документа, який підтверджує законність їх придбання та копії сертифіката відповідності;
- тварин, риб і рослин, занесених до Червоної книги України, дикорослих рослин, у тому числі лікарських, польових квітів;
- тропічних фруктів та овочів без документів, що підтверджують джерело їх придбання та проходження фітосанітарного контролю;
- зернових, круп'яних продуктів, забруднених насінням шкідливих бур'янів.

40. Продукція тваринного і рослинного походження, що не реалізована протягом робочого дня і яка не зберігалася в холодильних камерах ринків, наступного дня підлягає огляду та органолептичній оцінці спеціалістами державної лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи на ринку, а за потреби – і додатковим лабораторним дослідженням.

III. Особливості торгівлі непродовольчими товарами

41. На ринках дозволяється реалізовувати як нові непродовольчі товари, так і ті, що були в користуванні, крім заборонених для продажу.

Продаж непродовольчих товарів здійснюється з додержанням Правил продажу непродовольчих товарів, санітарних норм і правил, інших нормативно-правових актів, які регламентують торговельну діяльність та захист прав споживачів.

42. Окремі непродовольчі товари можна продавати на ринках тільки за умови:

- нові товари, які підлягають обов'язковій сертифікації, - наявності в документах, згідно з якими вони надійшли, реєстраційних номерів сертифіката відповідності чи свідоцтва про визнання відповідності та/або декларації про відповідність, якщо це встановлено технічним регламентом з підтвердження відповідності на відповідний товар (відповідно до наказу Міністерства економіки України від 22.09.2005 № 298/778/413/269);
- предмети гігієни, санітарії, товари побутової хімії, іграшки для немовлят - лише в індивідуальній споживчій тарі із зазначенням на ній необхідної для споживача інформації відповідно до чинного законодавства. На кожній іграшці або індивідуальній споживчій тарі повинна бути зазначена необхідна доступна, достовірна інформація відповідно до вимог Закону України «Про захист прав споживачів». Перевірка іграшок на звук повинна проводитися за допомогою повітродувного устаткування;
- косметично-парфюмерні вироби – додержання температурних режимів у місцях, не доступних попаданню прямих сонячних променів;
- побутові газові прилади, що були в користуванні (газові плити, газові котли, газові колонки тощо) – наявності документів, що підтверджують їх придатність до подальшої експлуатації і які видані відповідними службами газового господарства;
- транспортні засоби (автомобілі, автобуси, мотоцикли всіх типів і моделей, самохідні машини, причепа, напівпричепа, мотоколяски і номерні агрегати до них) – спеціально виділеного для них місця або створення спеціального ринку згідно з Порядком здійснення оптової та роздрібною торгівлі транспортними засобами та їх складовими частинами, що

мають ідентифікаційні номери, затвердженим постановою кабінету Міністрів України від 11.11.2009 № 1200 (із змінами);

- меблі, одяг та головні убори з натурального хутра, електропобутові та телерадіотовари - розміщення в приміщеннях, пристосованих для торгівлі цими товарами. В експлуатаційних документах (інструкції з експлуатацій, паспорти, етикетці, гарантійному талоні) нової побутової техніки продавцем обов'язково робиться відмітка про продаж;

- шкури цінних порід звірів, одяг та головні убори з них – відповідного їх маркування та наявності документів, що підтверджують законність їх придбання;

- примірники аудіовізуальних творів і фонограм, - через спеціалізовані підприємства торгівлі, спеціалізовані відділи (секції) підприємств з універсальним асортиментом товарів, що реалізуються в роздрібній торгівлі відповідно до Правил роздрібної торгівлі, прокату примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 04.11.1997 № 1209 (із змінами);

- ювелірні та інші вироби з дорогоцінних металів, дорогоцінного камення, дорогоцінного камення органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння – наявності ліцензії, через спеціалізовані підприємства торгівлі, спеціалізовані відділи підприємств з універсальним асортиментом товарів відповідно до Правил роздрібної торгівлі ювелірними і іншими виробами з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного камення органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.1999 № 460 (із змінами);

- пестициди та агрохімікати – наявності ліцензії, через підприємства торгівлі відповідно до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з оптової, роздрібної торгівлі пестицидами та агрохімікатами (тільки регуляторами росту рослин), затверджених наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, Міністерства аграрної політики України від 01.02.2006 № 9/30 та Правил роздрібної торгівлі непродовольчими товарами, затвердженими наказом Міністерства економіки України від 19.04.2007 № 104;

- ліки, лікарські рослини – наявності ліцензії, через аптеки та їх структурні підрозділи відповідно до Закону України „Про лікарські засоби” від 04.04 1996 № 123/96-ВР із змінами та Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової роздрібної торгівлі лікарськими засобами, затверджених наказом Державної інспекції з контролю якості лікарських засобів Міністерства охорони здоров'я України від 21.09.2010 № 340.

43. Адміністрація ринку при розробці проекту планування ринку повинна передбачити спеціальні зони і обладнати їх необхідним устаткуванням для примірки покупцями одягу і взуття. Користування примірочними є безплатним.

Для продажу товарів, що були в користуванні, відводяться спеціальні місця.

44. На ринках з продажу непродовольчих товарів дозволяється здійснювати торгівлю продовольчими товарами з додержанням вимог законодавства та Правил продажу продовольчих товарів.

45. На ринку забороняється продавати:

- вогнепальну, газову, пневматичну, холодну зброю, бойові припаси та спеціальні засоби самооборони;

- готове армійське спорядження, а також тканини, які використовуються для його виробництва, інші товари військового асортименту, формене обмундирування;

- білизну зі штампом організацій і підприємств;

- наркотичні засоби;

- пальне для транспортних засобів, гас, мазут;

- балони із скрапленим газом;

- вироби піротехнічні побутові та вибухові засоби;
- порнографічні видання,
- заборонені знаряддя добування тварин (відповідно наказу Міністерства економіки України від 26.01.2009 № 38/19/16/39);
- інші пристосування, які можуть бути використані для здійснення протиправних дій.

Секретар міської ради

А.М.Борсук